

ІНКЛЮЗИВНО-ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРИРОДНИЧОЇ ГАЛУЗІ
В КОНТЕКСТІ КЛЮЧОВИХ ЗАСАД КОНЦЕПЦІЇ НУШ

Ольга Пюрко,
кандидатка біологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри ботаніки, екології та садово-паркового господарства
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
E-mail: diser0303@gmail.com

Сучасна система освіти в Україні переживає значні зміни, спричинені впровадженням нових освітніх стандартів та концепцій [1,3]. Однією з ключових ініціатив є Концепція нової української школи (НУШ), яка акцентує увагу на інклюзивності, індивідуалізації навчання та розвитку критичного мислення. У цьому контексті важливо дослідити, як інклюзивно-освітня компонента впливає на професійну підготовку фахівців природничої галузі, адже саме ці спеціалісти формують основи наукового пізнання та технологічного прогресу [4]. В сучасному світі, де соціальні, економічні та екологічні виклики набувають глобального характеру, забезпечення якісної освіти для майбутніх фахівців природничої галузі стає надзвичайно актуальним. Одним із важливих аспектів цієї підготовки є інклюзія, що передбачає створення умов для навчання всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх можливостей або потреб. В даному контексті розглядаються ключові засади Концепції Нової української школи (НУШ), що сприяють формуванню інклюзивного середовища в освітніх закладах.

Інклюзивна освіта — це підхід, що базується на принципах рівності, доступності та підтримки, що забезпечує інтеграцію дітей з особливими потребами в загальну систему освіти. У рамках професійної підготовки фахівців природничої галузі важливо враховувати, що природничі науки

наряду з іншими освітніми компонентами мають бути доступними для всіх здобувачів освіти [2].

Інклюзивна освіта передбачає створення умов для навчання всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх фізичних, соціальних чи психологічних особливостей. А це означає, що освітній процес має бути адаптований до потреб кожного учня, що, в свою чергу, вимагає від педагогів нових підходів, методів і технологій [5]. Важливими аспектами інклюзивної освіти є:

- ❖ *доступність* - забезпечення рівного доступу до освіти для всіх учнів;
- ❖ *адаптація навчальних програм* - модифікація змісту та методів навчання відповідно до індивідуальних потреб учнів;
- ❖ *співпраця* - взаємодія між педагогами, батьками та фахівцями для створення сприятливого навчального середовища.

Концепція НУШ визначає кілька ключових засад, що сприяють реалізації інклюзивної освіти:

- ❖ *зосередженість на здобувачу освіти* – навчальні програми мають бути спрямовані на розвиток особистості учня, його творчих і критичних здібностей, що передбачає індивідуалізацію освітнього процесу, тому може включати різноманітні методики навчання, які враховують специфічні потреби учнів;
- ❖ *співпраця в навчанні* – важливим аспектом реалізації інклюзивної освіти є співпраця між здобувачами освіти, викладачами та батьками, що забезпечує підтримку учням, які опиняються в складних умовах або мають труднощі в навчанні;
- ❖ *адаптація освітнього середовища* – заклади освіти мають створювати інклюзивне середовище, де кожен учень може почуватися комфортно, тому включає в себе не тільки фізичну доступність приміщень, але також і адаптацію навчальних програм, ресурсів і технологій.

Відповідно до Концепції НУШ, освітній процес має бути орієнтований на потреби здобувачів освіти, що передбачає створення адаптаційних

програм та ресурсів, які враховують різноманітність у класі. Це включає в себе як матеріали для навчання, так і методи викладання.

Професійна підготовка фахівців природничої галузі включає в себе не лише засвоєння теоретичних знань, але й розвиток практичних навичок, критичного мислення та здатності до інновацій [1-5]. У рамках Концепції НУШ важливо інтегрувати інклюзивні підходи в освітній процес, що дозволить майбутнім фахівцям:

- ❖ *розвивати емпатію* – розуміння потреб різних категорій учнів допоможе створити більш чутливе та адаптивне навчальне середовище;
- ❖ *застосовувати диференційоване навчання* – використання різних методів і форм навчання, що відповідають індивідуальним потребам здобувачів освіти;
- ❖ *сприяти командній роботі* – формування навичок співпраці в умовах різноманітності.

Ключові засади Концепції НУШ, такі як особистісно орієнтований підхід, інтеграція навчання та виховання, а також розвиток критичного мислення, є основою для впровадження інклюзивної освіти в професійній підготовці фахівців природничої галузі. Цей підхід передбачає врахування індивідуальних особливостей кожного майбутнього фахівця. У контексті природничих наук це може проявлятися у виборі тем досліджень, які відповідають інтересам та здібностям здобувачів вищої освіти. Викладачі мають бути готові адаптувати навчальні матеріали та методи, щоб забезпечити максимальну залученість усіх здобувачів освіти.

Інклюзивна освіта вимагає інтеграції освітніх компонентів, що дозволяє студентам бачити зв'язки між різними галузями знань. Наприклад, вивчаючи екологію, студенти можуть досліджувати соціальні аспекти охорони навколишнього середовища, що сприятиме розвитку їхньої соціальної відповідальності.

Фахівці природничої галузі повинні вміти аналізувати інформацію, ставити запитання та формулювати власні висновки. Інклюзивні методи

навчання, такі як проектна діяльність та групові дискусії, сприяють розвитку критичного мислення, оскільки студенти вчаться слухати один одного, обговорювати різні точки зору та шукати компроміси.

Професійна підготовка фахівців природничої галузі має враховувати інклюзивну складову. А це означає, що освітні програми вищих навчальних закладів повинні включати курси з педагогічної інклюзії, інклюзивної практики, а також формування соціальних і комунікаційних навичок. У рамках підготовки майбутніх фахівців природничої галузі важливо реалізувати такі принципи:

- ❖ *включення теми інклюзії у навчальні програми* – освітні компоненти, наприклад «Методика викладання природничих наук» та інші, можуть містити модулі, присвячені інклюзивним практикам та методам адаптації навчальних матеріалів;

- ❖ *розвиток практичних навичок* – створення умов для проходження практики в інклюзивних школах чи закладах з метою отримання досвіду роботи з учнями з особливими потребами;

- ❖ *співпраця з фахівцями* – залучення психологів, дефектологів і інших спеціалістів для проведення тренінгів, семінарів, що допоможуть майбутнім фахівцям освоїти техніки і методи роботи в інклюзивному класі.

Необхідно зазначити, що впровадження інклюзивної складової в професійну підготовку фахівців природничої галузі стикається з певними викликами, зокрема:

- ❖ *недостатня підготовка педагогів* – багато викладачів та вчителів не мають досвіду роботи в інклюзивному класі, що може негативно позначатися на якості навчання;

- ❖ *невідповідність матеріально-технічного забезпечення* – не всі освітні заклади мають необхідні ресурси для реалізації інклюзивного навчання;

- ❖ *опір змін* – зміна традиційних підходів до навчання може зустрічати опір з боку вчителів та адміністрацій закладів.

Однак перспективи впровадження інклюзивної освіти виглядають оптимістично. З розвитком суспільної свідомості щодо важливості інклюзії, зміни на рівні державної політики (включаючи фінансування, підготовку кадрів, інформаційну підтримку) можуть суттєво посилити цю складову в освіті.

Інклюзивно-освітня компонента професійної підготовки фахівців природничої галузі є важливим елементом реалізації Концепції НУШ, що сприяє формуванню нової генерації фахівців, які не лише володіють глибокими знаннями у своїй галузі, але й здатні працювати в умовах різноманітності, проявляти емпатію та критично мислити. Впровадження інклюзивних підходів у освітній процес є необхідною умовою для підготовки конкурентоспроможних фахівців, які зможуть ефективно вирішувати складні проблеми сучасного світу. Інклюзивно-освітня складова професійної підготовки фахівців природничої галузі, що затверджена в рамках Концепції НУШ, є важливим кроком до формування суспільства, яке визнає і цінує різноманітність. Дослідження та впровадження інклюзивних практик в освіті не тільки допоможуть забезпечити доступність навчання для всіх здобувачів освіти, а й сприятимуть становленню компетентних і соціально відповідальних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах різноманітності та інклюзії.

Список використаних джерел:

1. Білецька Л. Інклюзивне навчання: перші кроки в Україні. *Дошкільне виховання*, 2007. № 4. С. 12–15.
2. Як зробити школу інклюзивною. Досвід проектної діяльності: Методичний посібник /Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» /Уклд. С. Єфімова. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012. 176с.

3. Bilohur V., Pyurko V., Khrystova T., Pyurko O., Moskalyk H. Impacto social de las políticas educativas para la enseñanza del deporte en contextos de crisis: Visión general. Visión general. *Interacción y Perspectiva*. 2024. Vol. 14. № 2. P. 534-546. Посилання: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10929047>
4. Pyurko V.E., Khrystova T.E., Pyurko O.E, Kazakova S.M. Information concept of the human health phenomenon as a guarantee of bioecosystem stability. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. Vol. 1049, special issue 1: 3rd International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters; *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science*, 2022, 1049 (1), 012070 DOI:10.1088/1755-1315/1049/1/012070. Посилання: <https://iopscience.iop.org/issue/1755-1315/1049/1>
5. Tunning Education Structures in Europe. 2nd Edition. [Elektronik resourse]. Mode of access: <http://tuning.unideusto.org>. 2008. 126 p.